

บทที่ 15

ยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามเย็น

สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้สร้างความเสียหายให้แก่ยุโรปเป็นอย่างมากเพราะเมืองต่าง ๆ ได้ถูกทำลายไปพร้อมกับการคมนาคมขนส่ง โรงงานอุตสาหกรรมต่างก็ต้องปิดตัวลง ประชาชนส่วนใหญ่ขาดแคลนที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ ก็ยังมีผู้ที่ได้รับบาดเจ็บและล้มตายไปเป็นจำนวนมาก ประมาณกันว่ามีทหารเสียชีวิตจากสงครามในครั้งนี้ประมาณ 25 ล้านคน พลเรือนเสียชีวิตไปมากกว่า 8 ล้านคน และพวกยิวถูกพวกนาซีฆ่าตายไปประมาณ 6 ล้านคน นอกจากความเสียหายที่เกิดกับสิ่งก่อสร้างและชีวิตคนแล้ว ผลกระทบที่ติดตามมาอีกประการคือผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ การขาดแคลนสินค้าที่จำเป็นต่อการอุปโภคและบริโภคของประชาชน¹

ชัยชนะที่ฝ่ายสัมพันธมิตรได้รับสร้างความดีใจให้แก่ประชาชนทั่วโลกและต่างก็หวังว่าโลกคงกำลังจะเข้าสู่ยุคแห่งสันติภาพที่ถาวร แต่กลับปรากฏว่าได้เกิดความขัดแย้งกันขึ้นระหว่างรัสเซียกับสหรัฐอเมริกาซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาโปแลนด์ โดยมหาอำนาจตะวันตกพยายามช่วยเหลือโปแลนด์ให้รอดพ้นจากการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัสเซียแต่ก็ทำไม่สำเร็จสงครามเย็นจึงเริ่มก่อตัวขึ้นตั้งแต่การประชุมที่ยัลต้าและการประชุมที่ปอตสدام ซึ่งฝ่ายมหาอำนาจตะวันตกต้องการให้มียอมรับในความเป็นเอกราชของโปแลนด์ แต่รัสเซียถือว่าโปแลนด์เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญที่สุดของรัสเซียในดินแดนยุโรปตะวันออก ดังนั้น รัสเซียจึงยังต้องการมีอิทธิพลเหนือโปแลนด์เช่นเดียวกับเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมา ดังนั้น การประชุมที่เกิดขึ้นระหว่างสหรัฐอเมริกากับรัสเซียในเวลาก่อนที่สงครามโลกครั้งที่ 2 จะยุติลงจึงเกิดการตอรองเพื่อการแสวงประโยชน์ระหว่างประเทศทั้งสอง²

¹เพ็ญศรี ภูมิถาวร, ประวัติศาสตร์ยุโรป 2 (พิมพ์ครั้งที่ 6 ; กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2536), หน้า 178-179.

²A.W. De Porte, *Europe Between the Superpowers* (New Haven : Yale University Press, 1979), P.92.

การเปลี่ยนแปลงพรมแดนในดินแดนยุโรปตะวันออก

การประชุมครั้งสำคัญ ๆ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

การประชุมที่กรุงเตหะราน (TEHERAN CONFERENCE)

การประชุมที่กรุงเตหะราน ประเทศอิหร่าน ในระหว่างวันที่ 28 พฤศจิกายน - 1 ธันวาคม ค.ศ. 1943 โดยมี สตาลิน รัสเวลท์ และ เชอร์ชิล เข้าร่วมประชุม นับเป็นการประชุมครั้งสำคัญในการกำหนดท่าทีต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นติดตามมาภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ผู้แทนของทั้งสามมหาอำนาจต่างก็ให้คำยืนยันในการร่วมมือกันทำสงครามกับฝ่ายอักษะและได้มีการวางแผนการทางทหารเพื่อให้ได้รับชัยชนะต่อฝ่ายศัตรู เชอร์ชิลซึ่งเกรงว่าสงครามอาจทำลายผลประโยชน์ทางการเมืองของอังกฤษในบริเวณภาคตะวันออกของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน จึงเสนอให้กองทัพอังกฤษและกองทัพอเมริกันซึ่งมีแผนรุกเข้าไปในแอฟริกาเหนือและอิตาลีขยายแนวรบเพื่อเข้าโจมตีเยอรมนีโดยผ่านทางคาบสมุทรบอลข่าน แต่ข้อเสนอของเชอร์ชิลไม่เป็นที่ยอมรับเพราะรัสเวลท์เห็นด้วยกับข้อเสนอของสตาลินที่ต้องการให้กองกำลังผสมอังกฤษ-อเมริกัน รุกเข้าสู่เยอรมนีโดยผ่านทางฝรั่งเศส การที่รัสเวลท์ให้การสนับสนุนต่อข้อเสนอของสตาลินก็เพื่อเป็นการเอาใจรัสเซียให้ร่วมมือทำสงครามกับฝ่ายพันธมิตรตะวันตกจนกว่าโลกจะเกิดสันติภาพ การประชุมในครั้งนี้อย่างได้มีการกำหนดแผนการบุกนอร์มันดีไว้ในฤดูใบไม้ผลิปี ค.ศ. 1944

แม้ว่าการประชุมในครั้งนี้จะมุ่งเน้นในเรื่องของการวางแผนทางด้านยุทธศาสตร์ แต่ผลของการประชุมจะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงอนาคตทางการเมืองของยุโรปตะวันออก เพราะได้มีการกำหนดให้รัสเซีย และอังกฤษกับสหรัฐอเมริกา รุกเข้าสู่ดินแดนเยอรมนีตามแนวทางเหนือ-ใต้ โดยกองทัพรัสเซียจะเป็นผู้ปลดปล่อยดินแดนยุโรปตะวันออกแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้น โฉมหน้าของยุโรปตะวันออกภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติจึงเริ่มปรากฏรูปร่างให้เห็นจากการประชุมในครั้งนี้อย่างชัดเจน แต่ก็ยังไม่มีใครพูดถึงผลกระทบและปัญหาที่จะเกิดขึ้นติดตามมาดังเช่นกรณีที่กำลังจะเกิดขึ้นในโปแลนด์³

³John P. Mc Kay, et al., *A History of Western Society* (Vol.II, Boston : Houghton Mifflin Company, 1983), PP.1066-1067.

การประชุมที่ดัมบาร์ตันโอ๊คส์ (DUMBARTON OAKS)

การประชุมที่ดัมบาร์ตันโอ๊คส์ ใกล้กับกรุงวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นการประชุมติดต่อกันตั้งแต่เดือนสิงหาคม-ตุลาคม ค.ศ. 1944 โดยผู้แทนของสหรัฐอเมริกา อังกฤษรัสเซียและจีน ได้มีการกำหนดหลักการขององค์การระหว่างประเทศที่จะจัดตั้งขึ้น แทนองค์การสันนิบาตชาติ โดยเฉพาะการกำหนดรูปแบบของคณะมนตรีความมั่นคง (SECURITY COUNCIL) และปัญหาการใช้สิทธิยับยั้ง⁴ (VETO)

การประชุมที่ยัลด์้า

⁴Alan Palmer, *The Penguin Dictionary of Twentieth - Century History* (Aylesbury : Hazell Watson & Viney Limited. 1983), P.128.

การประชุมที่ยัลต้า (YALTA CONFERENCE)

การประชุมที่ยัลต้า บนแหลมไครเมีย (CRIMEA) ประเทศรัสเซีย ในระหว่างวันที่ 4-11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1945 โดยมี สตาลิน รัสเวลท์ และ เชอร์ชิล เข้าร่วมประชุม ซึ่งเป็นเวลาเดียวกันกับการที่กองทัพแดงกำลังรุกเข้าสู่ยุโรปตะวันออกโดยอยู่ห่างจากกรุงเบอร์ลินเพียงประมาณ 100 ไมล์ ซึ่งก่อนหน้านี้กองทัพแดงได้เข้ายึดครองโปแลนด์ บัลแกเรีย โรมานีเย ฮังการี ส่วนใหญ่ของยูโกสลาเวียและบางส่วนของเชโกสโลวาเกีย ในขณะที่กองกำลังผสมอังกฤษ-อเมริกันกำลังรุกข้ามแม่น้ำไรน์เข้าสู่ดินแดนเยอรมนี อย่างไรก็ตาม อังกฤษและสหรัฐอเมริกาก็ยังคงมีภารกิจที่เหลืออยู่ในการทำสงครามกับญี่ปุ่นในเอเชีย ดังนั้น สถานภาพทางการเมืองของรัสเซียในระหว่างการประชุมที่ยัลต้าจึงมีความเป็นต่อต่อฝ่ายอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

การประชุมในครั้งนี้ได้มีการตกลงแบ่งประเทศเยอรมนีออกเป็น 3 เขตปกครองทางทหารระหว่างอังกฤษ สหรัฐอเมริกาและรัสเซีย และเยอรมนีจะต้องจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามเป็นจำนวนมากแก่รัสเซียในรูปของสินค้าทางการเกษตรและอุตสาหกรรม สหรัฐอเมริกาเสนอเพิ่มการแบ่งเขตปกครองทางทหารออกเป็น 4 เขตเพื่อให้ฝรั่งเศสมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบแต่ข้อเสนอดังกล่าวถูกคัดค้านจากสตาลิน แต่ในที่สุดก็สามารถตกลงกันได้โดยสหรัฐอเมริกายอมแบ่งเขตปกครองของตนเองให้แก่ฝรั่งเศส ดังนั้น เยอรมนีจะถูกแบ่งออกเป็น 4 เขตปกครองทางทหารระหว่าง สหรัฐอเมริกา อังกฤษ รัสเซีย และฝรั่งเศส ส่วนกรุงเบอร์ลินซึ่งเป็นเมืองหลวงก็จะถูกแบ่งออกเป็น 4 เขตปกครองทางทหารเช่นเดียวกัน

การประชุมในครั้งนี่ยังมีการตกลงให้รัสเซียผนวกดินแดนส่วนใหญ่ทางภาคตะวันออกของประเทศโปแลนด์ โดยโปแลนด์จะได้รับดินแดนทางภาคตะวันออกของเยอรมนีเป็นสิ่งชดเชย ดังนั้น ชายแดนทางภาคตะวันตกของโปแลนด์จึงถูกขยายออกไปจนจรดแนวของแม่น้ำโอเดอร์-นีซเซ่ (ODER-NEISSE LINE) ส่วนชายแดนทางภาคตะวันออกยังคงรักษาแนวเคอร์ซัน⁵ (CURZON LINE) เดิมให้เป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างโปแลนด์กับรัสเซีย

⁵แนวเคอร์ซัน เป็นแนวเขตแดนที่ ลอร์ด ยอร์ช อติตนาयरัฐมนตรีอังกฤษได้เสนอแบ่งแนวชายแดนระหว่างโปแลนด์กับรัสเซีย ในปี ค.ศ. 1920 เพื่อยุติปัญหาเขตแดนที่เกิดขึ้นระหว่างโปแลนด์กับรัสเซียแต่ก็ไม่ได้รับการยอมรับจากโปแลนด์ ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1939 เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 แนวเคอร์ซันเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างเยอรมนีกับรัสเซีย แต่ในปี ค.ศ. 1945 แนวเคอร์ซันได้กลายมาเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างโปแลนด์กับรัสเซีย.

ยุโรปภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มา The Mainstream of Civilization

การประชุมที่ยัลต่ายังมีการตกลงในเรื่องของประชาชนที่จะได้รับการปลดปล่อยจากเขตยึดครองของฝ่ายอักษะโดยจะได้รับการช่วยเหลือให้มีการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งอย่างเสรี เพื่อเป็นการยืนยันที่จะให้ประชาชนเหล่านั้นสามารถเลือกรัฐบาลที่ต้องการได้ด้วยตนเอง ทั้งรัฐเวลท์และเซอร์ซิลต่างก็หวังว่าข้อกำหนดดังกล่าวจะสามารถสกัดกั้นการขยายอำนาจของรัสเซียเข้าไปในยุโรปตะวันออก

การประชุมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับดินแดนในภาคตะวันออกไกล (FAR EAST) ก็มีสาระสำคัญไม่แตกต่างไปจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับดินแดนในยุโรป โดยรัสเซียจะได้ครอบครองเกาะสักคลิน หมู่เกาะคูริวและจะได้รับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับที่เคยได้รับในแมนจูเรียก่อนปี ค.ศ. 1905 กลับคืนมา นอกจากนี้ รัสเซียยังจะได้รับสิทธิในการเข้าฐานทัพเรือที่พอร์ตอาร์เทอร์ และจะได้รับการแบ่งผลประโยชน์จากกิจการรถไฟในแมนจูเรีย ส่วน

ดินแดนมองโกเลียนอก (OUTER MONGOLIA) จะจัดให้มีการปกครองตนเองในฐานะ สาธารณรัฐประชาชนมองโกเลีย (MONGOLIAN PEOPLE'S REPUBLIC) ซึ่งมีลักษณะ เป็นรัฐบริวาร (SATELLITE STATE) ของรัสเซีย

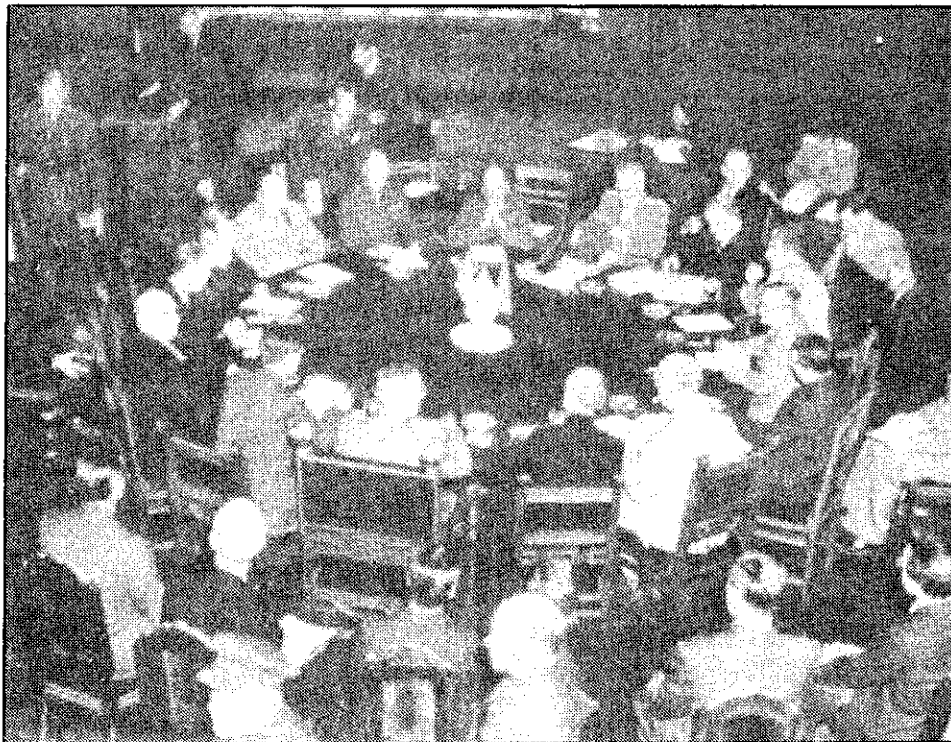
รัสเซียเป็นฝ่ายที่จะได้รับส่วนแบ่งเป็นจำนวนมากจากการประชุมในครั้งนี้ทั้งใน ยุโรปและเอเชียเนื่องจากประธานาธิบดีรูสเวลท์ซึ่งกำลังป่วยเกรงว่าฝ่ายพันธมิตรตะวันตก อาจจะไม่ได้รับความร่วมมือจากรัสเซียจึงพยายามหาหนทางประนีประนอมกับรัสเซียแม้จะ ไม่ได้รับความเห็นชอบจากนายกรัฐมนตรืเซอร์ซิล สิ่งี่ที่สตาลินจะต้องทำเพื่อเป็นการ ตอบแทนต่อส่วนแบ่งที่จะได้รับเป็นจำนวนมากคือ รัสเซียจะต้องประกาศสงครามกับญี่ปุ่น ในระยะเวลา 60-90 วัน ภายหลังจากสงครามในยุโรปยุติลง แต่จากความเป็นจริงที่เกิดขึ้น รัสเซียไม่มีท่าทีว่าจะประกาศสงครามกับญี่ปุ่นตามข้อตกลงที่ได้ทำไว้ จนกระทั่งเวลาผ่านไปเมื่อญี่ปุ่นถูกทำลายด้วยระเบิดปรมาณูรัสเซียจึงฉวยโอกาสประกาศสงครามกับญี่ปุ่น หลังจากนั้นกองทัพแดง จึงรีบเข้าไปปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในแมนจูเรีย เมื่อญี่ปุ่นประกาศ ยอมแพ้อย่างเป็นทางการแล้วรัสเซียจึงนำเอาอาวุธที่ได้มาจากทหารญี่ปุ่นไปมอบให้แก่พวก จีนคอมมิวนิสต์จนกลายมาเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พวกจีนคอมมิวนิสต์ได้รับ ชัยชนะเหนือพวกจีนคณะชาติในปี ค.ศ. 1949

การประชุมที่ยัลต้าเป็นการประชุมที่มีลักษณะการประนีประนอมในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับดินแดนในยุโรปตะวันออก จนก่อให้เกิดความล้มเหลวติดตามมา เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมาไม่ได้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้ทำไว้ในที่ประชุม อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นติดตามมาในดินแดนยุโรปตะวันออกได้เกิดขึ้นก่อนหน้าที่สงครามในยุโรปจะยุติ ดังเช่นกรณีที่รัสเซียเรียกร้องให้กษัตริย์โรมาเนียแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นพวกคอมมิวนิสต์ ซึ่งอยู่ภายใต้การบงการของรัสเซีย หรือกรณีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนการประชุมที่ยัลต้า เช่น กรณีที่บัลแกเรียและโปแลนด์ได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพวกคอมมิวนิสต์ซึ่งได้รับการ อบรมมาจากรัสเซียภายใต้การชี้นำของกองทัพแดง ในดินแดนส่วนอื่นๆ ในยุโรปตะวันออก รัฐบาลผสมซึ่งนิยมรัสเซียได้ถูกจัดตั้งขึ้นในหลายประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยพรรคการเมือง หลายพรรค แต่ตำแหน่งที่สำคัญๆ ในคณะรัฐมนตรีมักจะเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการอบรม มาจากกรุงมอสโก⁶

⁶Mc Kay, A History of Western Society, P.1067.

การประชุมที่ซานฟรานซิสโก (SAN FRANCISCO CONFERENCE)

การประชุมที่ซานฟรานซิสโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ในระหว่างวันที่ 15 เมษายน - 26 มิถุนายน ค.ศ. 1945 โดยมีผู้แทนจาก 50 ประเทศ ซึ่งประกาศสงครามกับฝ่ายอักษะ ก่อนวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1945 เข้าร่วมประชุม การประชุมครั้งนี้เป็นการพัฒนาสาระสำคัญของการประชุมในครั้งที่ผ่านมา โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเงินระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ยังได้มีการวางรูปแบบขององค์การสหประชาชาติ (UNITED NATIONS ORGANIZATION) การร่างกฎบัตรสหประชาชาติ (UNITED NATIONS CHARTER) ซึ่งมีการลงนามในวันที่ 26 มิถุนายน ค.ศ. 1945 และได้มีการให้สัตยาบันอย่างเป็นทางการ ในการประชุมครั้งแรกของสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ (GENERAL ASSEMBLY OF THE UNITED NATIONS) เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 1945 ที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ⁷

การประชุมที่ปอตสדם

⁷Palmer, *The Penguin Dictionary of Twentieth-Century History*, P.337.

การประชุมที่ปอตสดัม (POTSDAM CONFERENCE)

การประชุมที่ปอตสดัม ซึ่งอยู่นอกกรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี ในระหว่างวันที่ 16 กรกฎาคม - 2 สิงหาคม ค.ศ. 1945 เป็นการประชุมครั้งสุดท้ายก่อนที่สงครามโลกครั้งที่ 2 จะยุติโดยมีประธานาธิบดี ทรูแมน^๑ (HARRY S. TRUMAN) และสตาลิน เข้าร่วม ตลอดจนการประชุม ส่วนนายกรัฐมนตรีเชอร์ซิล เข้าร่วมประชุมในช่วงแรก ต่อมาเมื่อพรรคแรงงานชนะการเลือกตั้ง นายคลีเมนต์ แอทลี (CLEMENT ATLEE) หัวหน้าพรรคแรงงานได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของอังกฤษจึงเข้าประชุมแทนนายเชอร์ซิล ที่ประชุมได้ถกปัญหาเรื่องการเข้าควบคุมประเทศเยอรมนี ปัญหาเรื่องค่าปฏิกรรมสงคราม การยอมรับแนวของแม่น้ำโอเดอร์-นีเซะ เป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างเยอรมนีกับโปแลนด์ ตามข้อตกลงยัลต้า รายละเอียดในเรื่องที่รัสเซียจะประกาศสงครามกับญี่ปุ่นโดยที่ประชุมตกลงให้รัสเซียเข้าไปปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในคาบสมุทรเกาหลีตั้งแต่เส้นขนานที่ 38 ขึ้นไป ทางเหนือ ส่วนสหรัฐอเมริกาจะเข้าไปปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นตั้งแต่เส้นขนานที่ 38 ลงมาทางใต้ นอกจากนี้ ประธานาธิบดีทรูแมนได้แจ้งให้สตาลินทราบถึงการที่สหรัฐอเมริกามีระเบิดปรมาณูไว้ในครอบครอง

องค์การสหประชาชาติ (UNITED NATIONS ORGANIZATION)

องค์การสหประชาชาติเป็นองค์การระหว่างประเทศเช่นเดียวกับองค์การสันนิบาตชาติที่ล้มไปตั้งแต่ตอนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 การจัดตั้งองค์การสหประชาชาติเกิดจากการประชุมของประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรนับตั้งแต่การประชุมที่ดัมบาร์ตันโอ๊คส์ การประชุมที่ยัลต้าและการประชุมที่ซาน ฟรานซิสโก

^๑ประธานาธิบดีรูสเวลต์เสียชีวิตลงอย่างกะทันหันในวันที่ 12 เมษายน ค.ศ. 1945 ก่อนที่จะมีการประชุมที่ซานฟรานซิสโก ดังนั้น รองประธานาธิบดีทรูแมน จึงเข้ารับตำแหน่งในฐานะประธานาธิบดีคนที่ 33 ของสหรัฐอเมริกา.

องค์การสหประชาชาติประกอบไปด้วยสมาชิกเริ่มแรกทั้งหมด 50 ประเทศ ซึ่งส่งผู้แทนไปร่วมประชุมเพื่อจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้นที่นครซาน ฟรานซิสโก นอกเหนือไปจากนี้ก็จะเป็สมาชิกประเภทสมัครใหม่ โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 จากที่ประชุมสมัชชาและคณะมนตรีความมั่นคง องค์การสหประชาชาติแบ่งสมัยประชุมออกเป็น 3 สมัยคือ

1. สมัยประชุมสามัญ
2. สมัยประชุมพิเศษ
3. สมัยประชุมพิเศษยามฉุกเฉิน

ภาษาราชการที่ใช้มี 5 ภาษาคือ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน รัสเซีย และจีน โดยมีที่ตั้งสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา^๑ ประกอบไปด้วยองค์กรที่สำคัญ 6 องค์กรคือ

1. สมัชชา (GENERAL ASSEMBLY) เป็นที่ประชุมของบรรดาผู้แทนของประเทศสมาชิกทั้งหมดโดยมีสมัยประชุมปีละครั้งโดยผู้แทนของแต่ละประเทศสามารถออกเสียงลงคะแนนได้เพียง 1 เสียง

2. คณะมนตรีความมั่นคง (SECURITY COUNCIL) มีหน้าที่ดูแลตรวจตราปัญหาที่เกิดขึ้นทางด้านการเมืองและการทหาร ประกอบไปด้วยสมาชิก 2 ประเภทคือ

2.1 สมาชิกถาวร ได้แก่ สหรัฐอเมริกา รัสเซีย อังกฤษ ฝรั่งเศสและจีน สมาชิกถาวรมีสิทธิยับยั้ง (VETO) มติของคณะมนตรีความมั่นคง ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่ให้สามารถตกไปได้

2.2 สมาชิกไม่ถาวร มีทั้งหมด 10 ประเทศ ซึ่งสมัชชาเป็นผู้เลือกโดยต้องได้รับคะแนนเสียง 2 ใน 3 อยู่ในตำแหน่งได้ครั้งละ 2 ปีเมื่อหมดวาระแล้วจะสมัครเข้ารับการเลือกตั้งอีกไม่ได้ ต้องเว้นระยะเวลาไว้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง

^๑ปราณี ศิริจันทพันธ์, ประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยปัจจุบัน (ค.ศ. 1919-ปัจจุบัน) (พิมพ์ครั้งที่ 2 ; กรุงเทพฯ : แสงจันทร์การพิมพ์, 2528), หน้า 134.

3. ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE) ทำหน้าที่เกี่ยวกับการนำหลักกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้ เพื่อแก้ไขปัญหาข้อพิพาทระหว่างประเทศ ประกอบไปด้วยผู้พิพากษาทั้งหมด 15 นายซึ่งเลือกโดยสมัชชาและคณะมนตรีความมั่นคง อยู่ในตำแหน่งได้ครั้งละ 9 ปี มีที่ตั้งที่ทำการอยู่ที่กรุงเฮก (THE HAGUE) ประเทศเนเธอร์แลนด์

4. สำนักเลขาธิการ (SECRETARIAT'S OFFICE) ทำหน้าที่ทางด้านบริหาร และช่วยเหลือประสานงานกับองค์กรอื่นๆ โดยมีเลขาธิการ (SECRETARY GENERAL) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากสมัชชา ทำหน้าที่บังคับบัญชา โดยอยู่ในตำแหน่งได้ครั้งละ 5 ปี

5. คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (ECONOMIC AND SOCIAL COUNCIL) ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพและส่งเสริมความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจแก่นานาชาติ

6. คณะมนตรีภาวะทรัสตี (TRUSTEESHIP COUNCIL) ทำหน้าที่ดูแลในเรื่องอาณานิคม โดยดินแดนที่ยังไม่สามารถปกครองตนเองก็จะถูกนำเข้าสู่ระบบการควบคุมขององค์การสหประชาชาติ โดยเรียกดินแดนเหล่านี้ว่า ดินแดนทรัสตี มีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดเสรีภาพและความก้าวหน้าไปสู่การปกครองตนเอง¹⁰

นอกจากองค์กรที่สำคัญทั้ง 6 องค์กรแล้ว องค์การสหประชาชาติยังมีองค์กรพิเศษเพื่อทำหน้าที่โดยเฉพาะซึ่งประกอบไปด้วย

1. กองทุนสงเคราะห์เด็กแห่งสหประชาชาติ (UNITED NATIONS CHILDREN'S FUND : UNICEF)

2. หน่วยบรรเทาทุกข์และจัดหางานแห่งสหประชาชาติ (UNITED NATIONS RELIEF COMMISSIONER FOR REFUGEES : UNRCR)

3. สำนักงานข้าหลวงใหญ่ช่วยเหลือผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR REFUGEES : UNHCR)

4. โครงการอาหารโลก (WORLD FOOD PROGRAMME : WFP)

¹⁰เชิดชาย เหล่าหล้า, สหประชาชาติ (พิมพ์ครั้งที่ 2 ; กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, 2516), หน้า 286-288.

5. การประชุมเกี่ยวกับการค้าและการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT : UNCTAD)

6. โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME : UNDP)

7. สถาบันฝึกอบรมและวิจัยแห่งสหประชาชาติ (UNITED NATIONS FOR TRAINING AND RESEARCH : UNITAR)

8. องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (UNITED NATIONS INDUSTRIAL DEVELOPMENT ORGANIZATION : UNIDO)

องค์การสหประชาชาติยังประกอบไปด้วยทบวงการชำนัญพิเศษ (SPECIALIZED AGENCIES) อีก 15 หน่วยงานคือ

1. องค์การกรรมกรระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL LABOR ORGANIZATION : ILO)

2. องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS : FAO)

3. องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNITED NATIONS EDUCATIONAL SCIENTIFIC AND CULTURAL ORGANIZATION : UNESCO)

4. องค์การอนามัยโลก (WORLD HEALTH ORGANIZATION : WHO)

5. องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL CIVIL AVIATION ORGANIZATION : ICAO)

6. ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนา (INTERNATIONAL BANK FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT หรือ WORLD BANK : IBRD)

7. กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL MONETARY FUND : IMF)

8. สหภาพไปรษณีย์สากล (UNIVERSAL POSTAL UNION : UPU)

9. สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL TELECOMMUNICATION UNION : ITU)

10. องค์การอุตุนิยมวิทยาแห่งโลก (WORLD METEOROLOGICAL ORGANIZATION : WMO)
11. สมาคมพัฒนาการระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL DEVELOPMENT ASSOCIATION : IDA)
12. บรรษัทการเงินระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL FINANCE CORPORATION : IFC)
13. องค์การที่ปรึกษาทางทะเลระหว่างรัฐบาล (INTERGOVERNMENT MARITIME CONSULTATIVE ORGANIZATION : IMCO)
14. ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีและการค้า (GENERAL AGREEMENT ON TARIFFS AND TRADE : GATT)
15. สำนักงานพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL ATOMIC ENERGY AGENCY : IAEA)¹¹

หน่วยงานบรรเทาทุกข์และฟื้นฟูบูรณะแห่งสหประชาชาติ (UNITED NATIONS RELIEF AND REHABILITATION ADMINISTRATION : UNRRA) เป็นหน่วยงานพิเศษที่แตกต่างไปจากหน่วยงานอื่นๆ เพราะได้ถูกจัดตั้งขึ้นในระหว่างระยะเวลาที่สงครามโลกครั้งที่ 2 กำลังดำเนินอยู่คือในวันที่ 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1943 (ซึ่งในเวลานั้นคำว่า "สหประชาชาติ" เป็นคำที่ถูกใช้เรียกฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งเป็นฝ่ายที่ต่อต้านฝ่ายอักษะ) หน่วยงานบรรเทาทุกข์และฟื้นฟูบูรณะแห่งสหประชาชาติ มีจุดมุ่งหมายในการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่พวกอพยพลี้ภัยเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ในระหว่างปี ค.ศ. 1943-1949 UNRRA ได้ใช้จ่ายเงินไปเป็นจำนวน 600 ล้านดอลลาร์ ซึ่ง 3 ใน 4 เป็นเงินที่ได้มาจากสหรัฐอเมริกา สามารถบรรเทาความอดอยากในอิตาลี กรีซ โปแลนด์ ยูโกสลาเวีย และอัลบาเนีย ในระหว่างปี ค.ศ. 1945-1947 และสามารถบูรณะฟื้นฟูกลุ่มประเทศในยุโรป ทั้งทางด้านเกษตรและอุตสาหกรรม ก่อนที่จะมีการจัดตั้งแผนการมาร์แชลล์ ภาระหน้าที่ของ UNRRA ในเวลาต่อมาก็ได้ส่งมอบการดำเนินงานไปให้แก่กองทุนสงเคราะห์เด็ก

¹¹Ibid., หน้า 340-386.

และองค์การอนามัยโลก UNRRA ได้ยุติบทบาทลงอย่างเป็นทางการในวันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 1949¹²

องค์การสหประชาชาติและองค์การสันนิบาตชาติมีความแตกต่างกันดังต่อไปนี้คือ

1. องค์การสหประชาชาติมีคณะมนตรีความมั่นคงที่เข้มแข็ง
2. องค์การสหประชาชาติมีองค์กรพิเศษและทบวงการชำนัญพิเศษเป็นจำนวนมากเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น
3. องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกควรมีกองกำลังติดอาวุธเพื่อเตรียมไว้ทำหน้าที่รักษาสันติภาพ หรือเตรียมไว้เพื่อต่อสู้กับประเทศผู้รุกราน
4. องค์การสหประชาชาติประกอบไปด้วยสมาชิกที่เป็นประเทศมหาอำนาจ
5. บรรดาเลขาธิการขององค์การสหประชาชาติยังประกอบไปด้วยบุคคลผู้มีความสามารถในการทำหน้าที่แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ดีกว่าบรรดาเลขาธิการขององค์การสันนิบาตชาติที่เคยมีมาในอดีต

เลขาธิการองค์การสหประชาชาติประกอบไปด้วย

1. นายทริกวี ลี (TRYGVE LIE) ชาวนอร์เว ค.ศ. 1946 - 1953
2. นายดัก แฮมมาโฮด์ (DAG HAMMERKJOLD) ชาวสวีเดน ค.ศ. 1953 - 1961
3. นายอุ ถัน (U THANT) ชาวพม่า ค.ศ. 1961 - 1971
4. นายเคิร์ท ว็อลด์ไฮม์ (KURT WALDHEIM) ชาวออสเตรีย ค.ศ. 1972 - 1981
5. นายฮาเวีย เปเรซ เดอ กุลญาร์ (JAVIER PEREZ DE CUELLAR) ชาวเปรู ค.ศ. 1982 - 1991
6. นายบุตอส บุตอส กาลี (BOUTOS BOUTON GHALI) ชาวอียิปต์ ค.ศ. 1992 - 1996
7. นายโคฟี อานาน (KOFI ANNAN) ชาวกานา ค.ศ. 1997 -

¹²Palmer, *The Penguin Dictionary of Twentieth-Century History*, P.384.

สงครามเย็น (COLD WAR)

สงครามเย็นเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ ภายใต้การนำของโซเวียตรัสเซียกับกลุ่มประเทศประชาธิปไตยภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกา เกิดขึ้นภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง โดยมีสาเหตุมาจากการที่รัสเซียมีจุดมุ่งหมายที่จะทำการปฏิวัติโลก สหรัฐอเมริกาจึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้ปกป้องรัฐบาลของชาติต่างๆ ไม่ให้ตกไปอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัสเซีย ก่อให้เกิดการเผชิญหน้าและการแข่งขันระหว่างสหรัฐอเมริกา กับรัสเซีย เช่น การแข่งขันทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ การโฆษณาชวนเชื่อ การทำสงครามในขอบเขตจำกัดไม่ถึงขั้นสงครามแบบเบ็ดเสร็จ (TOTAL WAR) ที่ต้องทำกับคนทั้งชาติ

ในอดีตก่อนที่จะมีการคิดประดิษฐ์ระเบิดปรมาณูออกมาใช้นั้น ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศมักจะยุติลงด้วยการทำสงครามแบบเบ็ดเสร็จ ต่อมาเมื่อมีการประดิษฐ์ระเบิดปรมาณูออกมาใช้แล้ว ด้วยความร้ายแรงของอาวุธชนิดนี้จึงทำให้ประเทศที่มีอาวุธชนิดนี้ไว้ในครอบครองพยายามหลีกเลี่ยงที่จะไม่นำเอาอาวุธดังกล่าวออกมาใช้ ดังนั้นการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างประเทศจึงเปลี่ยนรูปแบบจากสงครามร้อนมาสู่สงครามเย็น โดยมุ่งไปสู่การแข่งขันทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การโฆษณาชวนเชื่อ (PROPAGANDA) และการจำกัดความรุนแรง¹³

สาเหตุที่นำไปสู่การเกิดสงครามเย็น

การประชุมที่ปอตสدامในระหว่างเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ค.ศ. 1945 แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ระหว่างสหรัฐอเมริกากับโซเวียตรัสเซียเมื่อประธานาธิบดีทรูแมนต้องการให้มีการเลือกตั้งเสรีขึ้นโดยทันทีในดินแดนยุโรปตะวันออก ซึ่งเป็นดินแดนที่กองทัพแดงได้เข้าไปปลดอาวุธกองทัพนาซี แต่ข้อเรียกร้องดังกล่าวได้รับการปฏิเสธจากสตาลินซึ่งมีความคิดว่าการเลือกตั้งเสรีในดินแดนยุโรปตะวันออกจะทำให้ได้มาซึ่งรัฐบาลที่มโนนโยบายต่อต้านรัสเซีย ซึ่งสตาลินจะไม่ยินยอมให้เกิดขึ้นอย่างเด็ดขาด ความขัดแย้งดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งในอีกหลายสาเหตุที่นำไปสู่การเกิดของสงครามเย็นในเวลาต่อมา

¹³John W. Spanier, "Cold War", *Encyclopedia Americana*, Vol.7 (1974), P.222.

สตาลินซึ่งมีชีวิตผ่านการรุกรานของเยอรมนีมาถึง 2 ครั้ง มีประสบการณ์ที่ได้เห็นถึงความเสียหายที่รัสเซียได้รับ ดังนั้น สตาลินจึงต้องการให้กลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออก มีสถานภาพเป็นแนวร่วมพันธมิตรกับรัสเซียเพื่อช่วยป้องกันรัสเซียจากการรุกรานของเยอรมนี สตาลินคิดว่าประเทศที่ปกครองในระบบคอมมิวนิสต์เท่านั้นจึงจะมีความจริงใจที่จะเป็นพันธมิตรกับรัสเซีย สตาลินเกรงว่าการเลือกตั้งเสรีในดินแดนยุโรปตะวันออกจะทำให้ประเทศในยุโรปตะวันออกได้มาซึ่งรัฐบาลที่ต้องการความเป็นอิสระและอาจดำเนินนโยบายเป็นศัตรูกับรัสเซีย

ในขณะเดียวกันในระหว่างกลางปี ค.ศ. 1945 ทั้งสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศพันธมิตรตะวันตกยังคงติดภารกิจในการทำสงครามในเขตแปซิฟิก จึงไม่สามารถหันมาให้ความเอาใจใส่ต่อการบูรณะและพัฒนาในดินแดนยุโรปตะวันออก ดังนั้น สตาลินจึงสามารถดำเนินงานในดินแดนยุโรปตะวันออกได้อย่างอิสระตามแผนการที่ได้วางไว้

การกล่าวสุนทรพจน์ของนายเซอร์ซิล

การต่อต้านการขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์

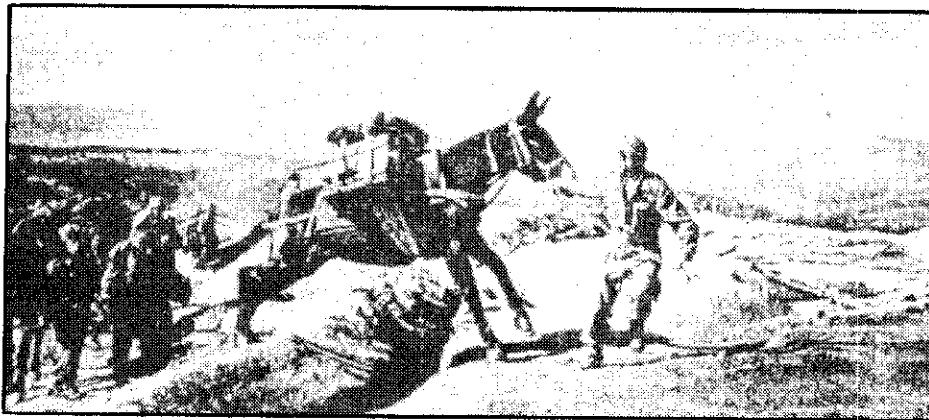
ประธานาธิบดีทรูแมนมีนโยบายที่จะไม่ยอมยืดหยุ่นและประนีประนอมกับสตาลิน ดังเช่นอดีตประธานาธิบดีรูสเวลต์ที่ได้เคยกระทำมา ภายหลังจากการเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีในเดือนเมษายน ค.ศ. 1945 ต่อมาในเดือนพฤษภาคม ประธานาธิบดีทรูแมนจึงประกาศ

ไม่ยอมรับสภาพของรัฐบาลซึ่งได้จัดตั้งขึ้นโดยการใช้อำนาจเพราะถือว่าเป็นการขัดต่อความต้องการของประชาชน

ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1946 นายเซอร์ซิล อิตตันายกรัฐมนตรีของอังกฤษในฐานะหัวหน้าพรรคฝ่ายค้านได้กล่าวสุนทรพจน์ในระหว่างการเดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกาที่เมืองฟูลตัน (FULTON) รัฐมิสซูรี (MISSOURI) ไว้ว่า

“มานเหล็กได้ปิดกั้นภาคพื้นทวีปยุโรปตั้งแต่เมืองสเตททินในแถบทะเลบอลติกจนถึงเมืองทริเอสเตในแถบทะเลเอเดรียติก”¹⁴

สุนทรพจน์ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความรู้สึกต่อต้านสตาลินและรัสเซียขึ้นในความรู้สึกของประชาชนอเมริกัน ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลอเมริกันก็ได้สั่งให้มีการยกเลิกการระดมพลเพื่อก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในความมั่นคงของรัฐบาลอเมริกัน เพราะสหรัฐอเมริกายังคงเป็นเพียงชาติเดียวที่มีระเบิดปรมาณูไว้ในครอบครอง จากสถิติจำนวนทหารประจำการของกองทัพอเมริกันในเดือนกันยายน ค.ศ. 1945 ภายหลังจากการยุติสงครามกับญี่ปุ่น กองทัพอเมริกันมีทหารประจำการทั้งหมดประมาณ 12 ล้านคน พอถึงปี ค.ศ. 1947 จำนวนทหารประจำการลดลงเหลือเพียงประมาณ 1.5 ล้านคน เมื่อเปรียบเทียบกับกองทัพรัสเซียซึ่งมีทหารประจำการทั้งหมดประมาณ 6 ล้านคนในปีเดียวกัน

สงครามกลางเมืองในกรีซ

¹⁴Mc Kay, *A History of Western Society*, P.1069.

วิธีการทำงานของพวกคอมมิวนิสต์

บรรดาตัวแทนของสตาลินได้เพิ่มความรุนแรงต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยการโจมตีลัทธินายทุนจักรวรรดินิยม นอกจากนี้ พรรคคอมมิวนิสต์ที่เข้มแข็งทั้งในฝรั่งเศสและในอิตาลีได้ทำการโฆษณาชวนเชื่อเปิดเผยถึงแผนการของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการเข้าครอบครองยุโรป ทั้งยังกระทำการก้าวร้าวและทำลายรัฐบาลฝรั่งเศสและรัฐบาลอิตาลีโดยการโจมตีการทำงานของรัฐบาลของทั้งสองประเทศอย่างรุนแรง และได้ยุยงให้กรรมกรทั้งในฝรั่งเศสและอิตาลีร่วมกันนัดหยุดงานเพื่อประท้วงรัฐบาล

นอกจากนี้ โซเวียตรัสเซียยังได้สร้างความกดดันทางการเมืองต่ออิหร่านและตุรกี ในขณะที่ภายในประเทศกรีซก็ได้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นระหว่างพวกคอมมิวนิสต์กับพวกที่สนับสนุนการปกครองในระบอบกษัตริย์ ส่วนภายในจีนสงครามกลางเมืองยังคงดำเนินอยู่ต่อไปด้วยความรุนแรง พอถึงเดือนเมษายน ค.ศ. 1947 ชาวอเมริกันส่วนใหญ่มีความรู้สึกว้าวุ่นใจว่าสตาลินไม่เพียงต้องการสร้างรัฐบาลหุ่นขึ้นภายในดินแดนยุโรปตะวันออก แต่สตาลินยังมีความตั้งใจที่จะขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ออกไปทั่วโลกด้วยวิธีการโฆษณาชวนเชื่อและการใช้สงครามกองโจร (GUERRILLA WARFARE) เพื่อล้มการปกครองเดิมที่มีอยู่

สำนักงานข่าวสารคอมมิวนิสต์ (COMMUNIST INFORMATION BUREAU)

ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1947 สตาลินได้จัดตั้งสำนักงานข่าวสารคอมมิวนิสต์หรือเป็นที่รู้จักกันในนามของ **COMINFORM** ขึ้นภายหลังจากการประชุมบรรดาหัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์ของประเทศต่างๆ ที่กรุงวอร์ซอ ยุติลง ซึ่งประกอบไปด้วยหัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์ที่มาจาก รัสเซีย ฝรั่งเศส อิตาลี บัลแกเรีย เชคโกสโลวาเกีย ฮังการี โปแลนด์ โรมาเนีย และยูโกสลาเวีย ที่ประชุมได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานข่าวสารคอมมิวนิสต์ขึ้นที่ กรุงเบลเกรด ประเทศยูโกสลาเวีย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดการร่วมมือในกิจกรรมด้านต่างๆ ของกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ในยุโรป แต่ก็เป็นที่น่าแปลกใจ เพราะการประชุมครั้งแรกที่กรุงบูคาเรสต์ ประเทศฮังการี ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1948 ได้มีการลงมติขับยูโกสลาเวียออกจากการเป็นสมาชิกและการร่วมประณามนายพลติโต โคมินฟอร์ม ถูกยุบไปในวันที่ 17 เมษายน ค.ศ. 1956 โดยนายครุสชอฟซึ่งต้องการคืนดีกับกลุ่มมหาอำนาจตะวันตกและนายพลติโต จึงทำการยุบโคมินฟอร์มเพื่อเป็นการเอาใจฝ่ายตรงข้าม¹⁵

¹⁵Palmer, *The Penguin Dictionary of Twentieth-Century History*, P.98.

หลักการทรูแมน (TRUMAN DOCTRINE)

สหรัฐอเมริกาได้ตอบโต้การกระทำของสตาลินโดยการออกคำประกาศ หลักการทรูแมน โดยมีจุดมุ่งหมายในการสกัดกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในดินแดนที่ถูกยึดครองโดยกองทัพแดง โดยประธานาธิบดีทรูแมนได้กล่าวกับสภาคองเกรสในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1947 ว่าสหรัฐอเมริกาควรให้การสนับสนุนแก่พวกเสรีชนที่ต้องต่อสู้กับชนกลุ่มน้อยที่มีอาวุธหรือพวกเสรีชนที่ได้รับความกดดันทางการเมืองจากศัตรูภายนอก ประธานาธิบดีทรูแมนขอให้สภาคองเกรสอนุมัติความช่วยเหลือทางทหารเป็นเงินจำนวน 400 ล้านดอลลาร์ ให้แก่กรีซและตุรกี เพื่อต่อต้านการขยายอำนาจของโซเวียตรัสเซียเข้ามาในบริเวณช่องแคบบอสฟอรัสและดาร์ดาแนลส์ การออกคำประกาศหลักการทรูแมนนับได้ว่าเป็นการประกาศสงครามเย็นอย่างเป็นทางการของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีต่อโซเวียตรัสเซีย

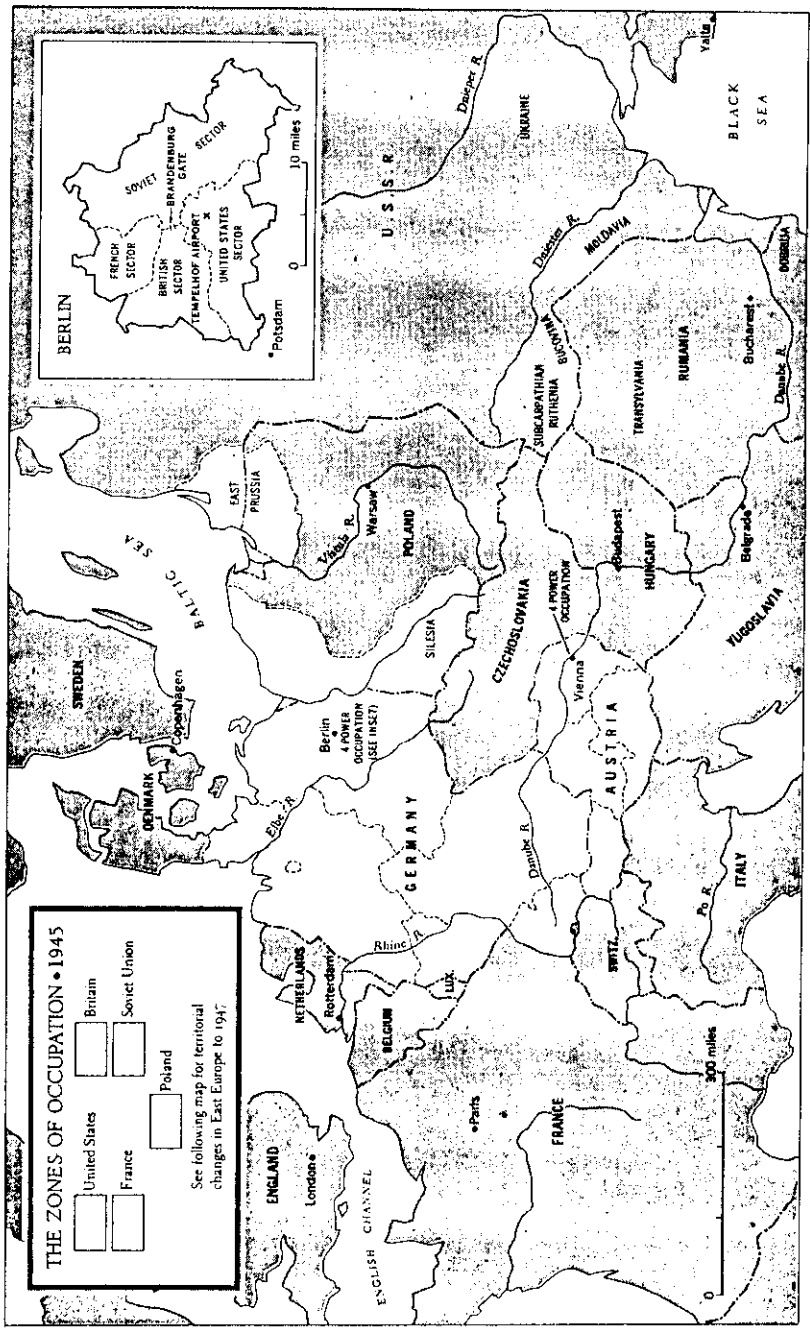
แผนการมาร์แชลล์ (MARSHALL PLAN)

ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1947 นายพลอยอร์ช ซี มาแชลล์ (GEORGE C. MARSHALL) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (SECRETARY OF STATE) ได้เสนอเงินช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจซึ่งถูกทำลายไปตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อประเทศต่างๆ ในยุโรป ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามของ แผนการมาร์แชลล์ แผนการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอังกฤษและฝรั่งเศส แต่ก็ได้รับการปฏิเสธจากนายโมโลตอฟ (MOLOTOV) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของรัสเซีย จึงทำให้กลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออกไม่ได้เข้าร่วมในแผนการนี้

ในปี ค.ศ. 1948 สภาคองเกรสได้อนุมัติเงินช่วยเหลือแก่แผนการมาร์แชลล์เป็นจำนวน 17,000 ล้านดอลลาร์ ในระหว่างปี ค.ศ. 1948-1952 แผนการมาร์แชลล์ประสบความสำเร็จในการช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจในประเทศต่างๆ ในยุโรปตะวันตกจนสามารถเพิ่มผลผลิตในปี ค.ศ. 1952 ได้มากกว่าที่เคยผลิตได้ในปี ค.ศ. 1938 ซึ่งเป็นปีก่อนการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2

การปิดล้อมเบอร์ลิน (BERLIN BLOCKADE)

กรุงเบอร์ลินถูกกองทัพแดงเข้ายึดครองตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 1945 หลังจากนั้น สหรัฐอเมริกา อังกฤษและฝรั่งเศส จึงได้แบ่งเขตยึดครองทางทหารร่วมกับโซเวียต-

การแบ่งเยอรมนีและกรุงเบอร์ลิน

รัสเซียตามข้อตกลงยัลต้า โดยสามประเทศมหาอำนาจตะวันตกได้รับอนุญาตให้ใช้เส้นทางที่กำหนดผ่านจากเขตยึดครองทางภาคตะวันตกเข้าไปยังเขตยึดครองในกรุงเบอร์ลิน

ในระหว่างปี ค.ศ. 1946-1947 ได้เกิดความตึงเครียดทางการเมืองขึ้นระหว่างสามประเทศมหาอำนาจตะวันตกกับรัสเซีย มีสาเหตุมาจากการเลือกตั้งในกรุงเบอร์ลิน และจากกรณีของกลุ่มประเทศพันธมิตรตะวันตกได้นำเอาระบบเงินตราชนิดใหม่ออกมาใช้ในเขตยึดครองของฝ่ายตะวันตก ทำให้รัสเซียไม่ยอมรับและไม่ยอมให้นำเอาเงินตราชนิดใหม่เข้าไปใช้ในกรุงเบอร์ลิน โดยรัสเซียอ้างว่าการกระทำดังกล่าวไม่ได้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้ทำไว้ก่อนสงครามยุติในเรื่องของการควบคุมกรุงเบอร์ลิน

ในวันที่ 30 มีนาคม ค.ศ. 1948 รัสเซียเพิ่มมาตรการจำกัดการขนส่งทางรถไฟจากเขตยึดครองทางภาคตะวันตกเข้าสู่กรุงเบอร์ลินของฝ่ายตะวันตก อีกสามเดือนต่อมา รัสเซียจึงห้ามไม่ให้ใช้เส้นทางทางบกทุกประเภทจากเขตยึดครองทางภาคตะวันตกเข้าสู่กรุงเบอร์ลินของฝ่ายตะวันตก จึงเท่ากับเป็นการปิดล้อมเบอร์ลินตะวันตกจากการติดต่อกับเขตยึดครองทางภาคตะวันตก อังกฤษกับสหรัฐอเมริกาจึงตอบโต้การกระทำดังกล่าวโดยการจัดตั้งหน่วยบินขึ้นเพื่อการขนส่งแก่เบอร์ลินตะวันตกทางอากาศ

ความเข้มแข็งและความอดทนของชาวเบอร์ลินตะวันตกในช่วงฤดูหนาวปี ค.ศ. 1948-1949 และความกล้าหาญของเหล่านักบินอังกฤษและอเมริกันที่ทำงานกันอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย จึงทำให้รัสเซียคิดว่ารัสเซียเพียงฝ่ายเดียวคงไม่สามารถกำหนดอนาคตของกรุงเบอร์ลินเอาไว้ได้ทั้งยังต้องเสี่ยงกับการเกิดสงครามกับฝ่ายตะวันตก ดังนั้นในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1949 รัสเซียและประเทศฝ่ายพันธมิตรตะวันตกจึงเริ่มเปิดการเจรจาเป็นการลับเพื่อยุติวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1949 รัสเซียจึงยกเลิกการปิดล้อมเบอร์ลิน แต่ขบวนการขนส่งทางอากาศยังคงดำเนินงานต่อไปจนถึงเดือนกันยายน ค.ศ. 1949 เพราะเกรงว่า รัสเซียอาจเปลี่ยนใจนำเอามาตรการปิดล้อมกลับมาใช้อีก

การปิดล้อมเบอร์ลินเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงสิ่งสำคัญที่ติดตามมา 2 ประการ คือ

1. เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความตั้งใจของสหรัฐอเมริกาที่ยังคงต้องการขยายอิทธิพลเข้าไปในยุโรป
2. เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงการแบ่งกรุงเบอร์ลินและดินแดนเยอรมนีออกเป็น 2 ส่วนในเวลาต่อมา¹⁶

¹⁶ibid., PP.51-52.

การปิดล้อมเบอร์ลิน

การจัดตั้งรัฐบาลคอมมิวนิสต์ขึ้นในเชโกสโลวาเกียในปี ค.ศ. 1948

สตาลินได้ปฏิเสธไม่ยอมให้กลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออกขอรับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากแผนการมาร์แชลล์ นอกจากนี้ สตาลินยังให้การสนับสนุนแก่พรรคคอมมิวนิสต์เชโกสโลวาเกียให้ทำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเชโกสโลวาเกียจากระบอบประชาธิปไตยไปสู่ระบอบคอมมิวนิสต์ได้สำเร็จในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1948 และได้จัดตั้งรัฐบาลเผด็จการคอมมิวนิสต์สายรัสเซียขึ้นปกครองแทน การที่เชโกสโลวาเกียซึ่งเป็นประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย และมีฐานะทางเศรษฐกิจดีถูกพวกคอมมิวนิสต์เข้ายึดครอง ได้สร้างความหวุ่นวิตกต่อประเทศฝ่ายตะวันตกซึ่งเกรงการขยายตัวของอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นอย่างมาก

การจัดตั้งองค์การนาโต

ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1949 หลังจากเชกโกสโลวาเกียถูกพวกคอมมิวนิสต์เข้ายึดครองแล้วสหรัฐอเมริกาได้จัดตั้ง องค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION) หรือ องค์การนาโต (NATO) ซึ่งเป็นองค์การพันธมิตรของประเทศฝ่ายตะวันตกที่มีจุดมุ่งหมายในการต่อต้านการขยายอำนาจของโซเวียตรัสเซีย ประเทศที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกประกอบไปด้วยสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก อิตาลี เดนมาร์ก นอร์เวย์ ไอซ์แลนด์ และปอร์ตุเกส

สหรัฐอเมริกายังได้จัดตั้งโครงการช่วยเหลือป้องกันซึ่งกันและกัน (MUTUAL DEFENCE ASSISTANCE PROGRAM) ขึ้นเพื่อให้เงินอุดหนุนแก่บรรดาประเทศสมาชิกเป็นเงินปีละ 1 พันล้านดอลลาร์ และเมื่อเกิดสงครามเกาหลีขึ้นในปี ค.ศ. 1950 เงินอุดหนุนดังกล่าวได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 4 เท่าจากที่เคยจ่ายในตอนเริ่มโครงการ

จุดมุ่งหมายประการแรกขององค์การนาโตคือ การจัดตั้งกองกำลังขึ้นเพื่อที่จะสามารถยับยั้งการบุกของกองทัพแดงซึ่งมีจำนวน 175 กองพลและกองทัพแดงยังสามารถขยายกำลังเพิ่มขึ้นเป็น 300 กองพลถ้ามีความจำเป็น

การก่อตั้งประเทศเยอรมนี

ในวันที่ 23 พฤษภาคม ค.ศ. 1949 ประเทศฝ่ายพันธมิตรตะวันตกได้รวมเขตยึดครองทางภาคตะวันตกเข้าด้วยกันเป็น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY) หรือเป็นที่รู้จักกันในนามของ ประเทศเยอรมนีตะวันตก (WEST GERMANY) ซึ่งในเวลาต่อมาได้กลายมาเป็นประเทศสำคัญที่ให้การสนับสนุนแก่องค์การนาโตทั้งทางภาคอุตสาหกรรมและทางด้านกำลังคน ในวันที่ 7 ตุลาคม ค.ศ. 1949 รัสเซียได้เปลี่ยนสถานภาพดินแดนเยอรมนีในเขตยึดครองของรัสเซียไปเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน (GERMAN DEMOCRATIC REPUBLIC) หรือเป็นที่รู้จักกันในนามของ ประเทศเยอรมนีตะวันออก (EAST GERMANY)

ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1954 ได้มีการประชุมกลุ่มเก้าชาติมหาอำนาจ (THE NINE POWER CONFERENCE) ขึ้นที่กรุงลอนดอน ภายใต้การนำของนายแอนโทนี อีเดน (ANTHONY EDEN) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอังกฤษ โดยที่ประชุมตกลงยอมรับประเทศเยอรมนีตะวันตกเข้าเป็นสมาชิกขององค์การนาโต ซึ่งประเทศ

เยอรมนีตะวันตกได้เข้าเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม ค.ศ. 1955¹⁷

การจัดตั้งประเทศกลุ่มกติกาสหิสนธิสัญญาวอร์ซอ

เพื่อเป็นการตอบโต้ต่อการที่ประเทศฝ่ายตะวันตกตกลงยอมรับประเทศเยอรมนีตะวันตกเข้าเป็นสมาชิกขององค์การนาโต้ ในวันที่ 14 พฤษภาคม ค.ศ. 1955 โซเวียตเซีย อัลบาเนีย บัลแกเรีย เชคโกสโลวาเกีย เยอรมนีตะวันออก ฮังการี โรมาเนีย และโปแลนด์ จึงร่วมกันลงนามในสนธิสัญญาช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก (EASTERN EUROPEAN MUTUAL ASSISTANCE TREATY) ที่กรุงวอร์ซอ ประเทศโปแลนด์ประเทศที่ร่วมลงนามในสนธิสัญญาฉบับนี้จึงเป็นที่รู้จักกันในนามของ ประเทศกลุ่มกติกาสหิสนธิสัญญาวอร์ซอ (THE WARSAW PACT OF COMMUNIST STATES)

การถอนกำลังจากเขตยึดครองออสเตรีย

ในวันต่อมา (15 พฤษภาคม) สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศสและรัสเซีย ได้ร่วมกันลงนามเพื่อให้มีการถอนกำลังทหารออกจากเขตยึดครองออสเตรีย เพื่อเป็นการฟื้นฟูเอกราชของออสเตรียขึ้นมาใหม่ โดยออสเตรียจะต้องมีสถานะภาพเป็นประเทศที่มีความเป็นกลางในทางการเมืองตลอดไป

ความไม่มั่นคงของประเทศกลุ่มกติกาสหิสนธิสัญญาวอร์ซอ

จุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของประเทศกลุ่มกติกาสหิสนธิสัญญาวอร์ซอ คือการจัดตั้งกองกำลังผสมโดยให้มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงมอสโก เพื่อให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อถูกโจมตีจากประเทศกลุ่มองค์การนาโต้

อัลบาเนีย ได้เริ่มไม่ให้ความร่วมมือต่อประเทศกลุ่มกติกาสหิสนธิสัญญาวอร์ซอ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1961 และในที่สุดก็ได้ถอนตัวออกจากกลุ่มไปในเดือนกันยายน ค.ศ. 1968

¹⁷Paul Bernstein and Robert W. Green, *History of Civilization : Since 1648* (Vol.II, New Jersey : Rowman & Allanheld, 1976), P.456.

อังกฤษ พยายามจะแยกตัวออกในปี ค.ศ. 1956 แต่ก็ทำไม่สำเร็จ
โรมาเนีย ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสายบังคับบัญชาในปี ค.ศ. 1964
แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ

เชคโกสโลวาเกีย ภายใต้การนำของนายคูเบค (DUBCEK) ต้องการปฏิรูประบบการปกครองในเชคโกสโลวาเกีย จึงถูกรัสเซียส่งกองทัพเข้าปราบปรามในปี ค.ศ. 1968

ฟินแลนด์ ได้รับการเชื้อเชิญให้เข้าร่วมกลุ่มกติกาสันติสัญญาออร์ซอ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1955 แต่ฟินแลนด์ก็ไม่ได้เข้าร่วมกับกลุ่มดังกล่าว¹⁸

โซเวียตรัสเซียกับรัฐบริวาร

การคงไว้ซึ่งกองทัพแดงของโซเวียตรัสเซียในเขตยึดครองในยุโรปตะวันออกถือเป็นความจำเป็นต่อการรักษาสถานะภาพของรัฐบาลในประเทศยุโรปตะวันออกภายใต้การชี้นำของรัสเซีย เมื่อเกิดความวุ่นวายขึ้นภายในประเทศต่างๆ เหล่านี้ รัสเซียก็มักจะใช้วิธีการปราบปรามอย่างรุนแรง

นโยบายที่สำคัญของกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออกภายใต้การชี้นำของรัสเซียคือการปฏิรูป ซึ่งบางครั้งก็มีผลในทางปฏิบัติและบ่อยครั้งก็มักจะเกิดความล้มเหลว จึงทำให้สถานะภาพความเป็นอยู่ของประชาชนเปรียบเทียบไม่ได้กับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในยุโรปตะวันตก นอกจากนี้ รัฐบาลคอมมิวนิสต์ยังใช้วิธีการควบคุมประชาชนอย่างเข้มงวด จึงทำให้ประชาชนขาดสิทธิและเสรีภาพ

รัสเซียได้ทำสัญญาทางการค้ากับบรรดารัฐบริวารซึ่งมีผลทำให้ประชาชนในยุโรปตะวันออกต้องทำงานกันอย่างหนัก ในบางครั้งรัฐบาลในยุโรปตะวันออกก็ถูกสั่งห้ามไม่ให้มีการติดต่อค้าขายกับกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันตก ซึ่งได้ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อประเทศในยุโรปตะวันออกเป็นอย่างมาก

¹⁸Palmer, *The Penguin Dictionary of Twentieth-Century History*, P.392.

เยอรมนีตะวันออก

ความไม่พอใจต่อระบอบการปกครองคอมมิวนิสต์เริ่มก่อตัวขึ้นจากบรรดากลุ่มกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมและบรรดากลุ่มชาวนา จึงทำให้กลุ่มชนทั้งสองกลุ่มดังกล่าวอพยพไปหาแหล่งที่ทำกินที่ดีกว่าในยุโรปตะวันตก ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1953 วรรกรรมกรได้ก่อความวุ่นวายขึ้นจนกระทั่งตำรวจไม่สามารถควบคุมสถานการณ์เอาไว้ได้ ดังนั้นรัสเซียจึงส่งกองทหารเข้าไปรักษาความสงบในเยอรมนีตะวันออก

โปแลนด์

ในระหว่างฤดูร้อนถึงฤดูใบไม้ร่วงปี ค.ศ. 1956 กรรมกรชาวโปแลนด์ได้ร่วมกันนัดหยุดงานและเดินขบวนประท้วงรัฐบาล แต่รัสเซียได้ให้สัญญากับรัฐบาลโปแลนด์ว่าจะไม่เข้าแทรกแซงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพราะถือเป็นเรื่องภายในของโปแลนด์ รัฐบาลโปแลนด์ภายใต้การนำของนายวลาดิสลาว โกมุลกา (WLADYSLAW GOMULKA) เป็นรัฐบาลซึ่งรัสเซียไม่สามารถเข้ามาชี้นำได้ทั้งหมด ดังนั้นในเวลาต่อมารัสเซียจึงส่งนายพลชาวรัสเซียให้มารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในรัฐบาลโปแลนด์

ฮังการี

ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1956 ชาวฮังการีเรียนซึ่งได้รับแรงกระตุ้นจากความสำเร็จของชาวโปแลนด์ที่ทำการทำทลายอำนาจของรัสเซีย ได้ร่วมกันเดินขบวนเพื่อต่อต้านอิทธิพลของรัสเซีย แต่ในครั้งนี้นี้รัสเซียได้ส่งทหารเข้าปราบปรามการประท้วงของชาวฮังการีเรียนอย่างรุนแรง ทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและล้มตายไปเป็นจำนวนมาก แต่ชาวฮังการีเรียนก็ยังคงต่อสู้ด้วยความกล้าหาญจนกระทั่งกองทหารรัสเซียต้องถอนกำลังออกจากกรุงบูดาเปสต์

รัสเซียจึงใช้อุบายขอเจรจากับหัวหน้ากลุ่มชาวฮังการีเรียน ในขณะที่เดียวกันก็ค่อยๆ เสริมกำลังกองทัพแดง และเมื่อมีโอกาสจึงหักหลังชาวฮังการีเรียนโดยการจับตัวหัวหน้ากลุ่มเอาไว้ หลังจากนั้นจึงเปิดฉากถล่มกรุงบูดาเปสต์ จนกระทั่งสามารถเข้าควบคุมสถานการณ์เอาไว้ได้ หลังจากนั้นจึงแต่งตั้งให้นายจาโนส คาดาร์ (JANOS KADAR) ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีหุ่นของรัฐบาลฮังการี แต่การต่อต้านรัสเซียก็ยังคงดำเนินต่อไปจนถึงเดือนมกราคม ค.ศ. 1957

การก่อความวุ่นวายในครั้งนี้มีผลทำให้ชาวฮังการีเรียนต้องเสียชีวิตไปประมาณ 65,000 คน โดยมีประชาชนอีกประมาณ 175,000 คนได้อพยพลี้ภัยเข้าไปอาศัยในยุโรปตะวันตก และมีนักโทษชาวฮังการีเรียนอีกจำนวนหลายพันคนถูกส่งตัวไปยังรัสเซีย

ประเทศต่าง ๆ ได้กล่าวประนามการปราบปรามอย่างป่าเถื่อนของรัสเซียที่ได้กระทำต่อชาวฮังการีเรียน ในเวลาต่อมาองค์การสหประชาชาติได้ตำหนิการกระทำของรัสเซียแต่ก็ไม่มีประเทศมหาอำนาจใดแสดงเจตจำนงที่จะเข้าไปแทรกแซงและให้ความช่วยเหลือแก่ชาวฮังการีเรียน

การก่อการประท้วงของชาวฮังการีเรียนเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความล้มเหลวของระบบการปกครองคอมมิวนิสต์ รัสเซียกำลังอยู่ในระหว่างทางสองแพร่งว่าจะเลือกใช้วิธีการประนีประนอมต่อชาวฮังการีเรียน ดังเช่นที่เคยทำกับชาวโปแลนด์ ซึ่งอาจส่งผลให้ประชาชนที่อยู่ในรัฐบริวารอื่นๆ เลียนแบบ จนทำให้รัสเซียไม่สามารถควบคุมบรรดารัฐบริวารต่างๆ เหล่านั้นเอาไว้ได้ แต่ถ้ายังใช้วิธีการปราบปรามอย่างรุนแรงดังเช่นที่ได้ทำกับฮังการี ก็อาจจะทำให้บรรดารัฐบริวารไม่พอใจ ซึ่งอาจแสดงความไม่พอใจให้บรรดาประเทศที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ได้เห็นถึงความล้มเหลวของระบอบการปกครองคอมมิวนิสต์ อย่างไรก็ตาม รัสเซียยังคงเลือกที่จะใช้วิธีการปราบปรามมากกว่าการประนีประนอม เมื่อประเมินผลที่จะได้รับแล้วเห็นว่าคุ้มกว่าผลเสียที่จะติดตามมา

ยูโกสลาเวีย

รัสเซียต้องเผชิญกับปัญหาอีกรูปแบบหนึ่งเมื่อเข้าไปเกี่ยวข้องกับยูโกสลาเวียและอัลบาเนีย ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่รัสเซียได้ให้การสนับสนุนต่อนายพลโจเซฟ บรอซ ตีโต (JOSIP BROZ TITO) ในขณะที่สงครามโลกครั้งที่ 2 กำลังดำเนินอยู่ จนทำให้ตีโตสามารถจัดตั้งรัฐบาลเผด็จการขึ้นปกครองยูโกสลาเวียได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1944 โดยสามารถกำจัดศัตรูทางการเมือง และสามารถบีบบังคับไม่ให้พระเจ้าปีเตอร์กลับมาครองบัลลังก์ยูโกสลาเวียได้สำเร็จ

เมื่อตีโตมีอำนาจมากขึ้นเขาก็เริ่มไม่พอใจต่อบทบาทของรัสเซียที่พยายามเข้าแทรกแซงในกิจการภายในของยูโกสลาเวีย ในปี ค.ศ. 1948 ตีโตสามารถแยกยูโกสลาเวียออกจากการชี้นำของรัสเซียได้สำเร็จ หลังจากนั้นตีโตจึงเพิ่มศักยภาพให้แก่ยูโกสลาเวียโดยการลงนามในสนธิสัญญาป้องกันร่วมกัน (MUTUAL DEFENSE TREATY) กับกรีซและตุรกี ในปี ค.ศ. 1953

กลุ่มประเทศตะวันตกต่างก็ฉกฉวยโอกาสที่เห็นรัสเซียเกิดความบาดหมางกับยูโกสลาเวียโดยการเสนอให้ยูโกสลาเวียกู้เงิน และขอทำสัญญาทางการค้ากับยูโกสลาเวีย อย่างไรก็ตาม ตีโตก็ได้ดำเนินนโยบายเป็นกลางอันชาญฉลาด เพื่อแสวงประโยชน์และความนิยมจากประเทศมหาอำนาจทั้ง 2 ฝ่าย

อัลบาเนีย

ในปี ค.ศ. 1961 อัลบาเนียภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีเอ็นเวอร์ ฮอกซา ได้ขับไล่พลพรรคที่นิยมครุสชอฟออกจากพรรคคอมมิวนิสต์อัลบาเนีย และได้หันไปสร้างความสัมพันธ์กับจีน ฮอกซาได้บีบให้รัสเซียยกเลิกการใช้เมืองท่าซาเซโน (SASENO) ของอัลบาเนีย รัสเซียจึงตอบโต้โดยสั่งยกเลิกการเดินทางของเรือบรรทุกข้าวสาลีที่กำลังจะเดินทางมายังอัลบาเนีย จีนซึ่งเป็นพันธมิตรใหม่จึงเสนอที่จะนำข้าวสาลีมามอบให้แก่อัลบาเนียเป็นการทดแทน ทั้งยังเสนอเงินกู้เป็นจำนวนมากให้แก่อัลบาเนียเป็นเวลา 5 ปี ความสัมพันธ์ระหว่างอัลบาเนียกับรัสเซียมาถึงจุดกระทบกระทั่งกันอย่างรุนแรงในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1961

การที่รัสเซียไม่สามารถเข้าไปมีอำนาจควบคุมจีนและอัลบาเนียจึงทำให้รัสเซียไม่แน่ใจว่าต่อไปในภายหน้า จีนอาจกลายมาเป็นศัตรูกับรัสเซียเช่นเดียวกับอัลบาเนีย และถ้าเป็นเช่นนั้นจีนอาจจะดึงเอากลุ่มบริวารคอมมิวนิสต์ประเทศต่างๆ ไปจากรัสเซีย¹⁹

สงครามเกาหลี (KOREAN WAR ค.ศ. 1950-1953)

ในตอนปลายปี ค.ศ. 1949 พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้รับชัยชนะเหนือฝ่ายจีนคนชาติ จึงเป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาลคอมมิวนิสต์ขึ้นปกครองจีน เหตุการณ์ดังกล่าวได้สร้างความหวั่นวิตกต่อสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก เพราะลัทธิคอมมิวนิสต์สามารถขยายอิทธิพลเข้าครอบครองประเทศที่มีความกว้างใหญ่และมีจำนวนประชากรมากที่สุดในโลก

สงครามเย็นได้กลายมาเป็นสงครามร้อนเมื่อเกาหลีเหนือ (PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC) ภายใต้การสนับสนุนของรัสเซียได้ส่งกองทหารเข้ารุกรานเกาหลีใต้ (REPUBLIC OF KOREA) ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1950 จึงเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดสงครามเกาหลีขึ้นในเวลาต่อมา

องค์การสหประชาชาติเคยเสนอที่จะจัดการเลือกตั้งขึ้นในคาบสมุทรเกาหลีเพื่อให้มีการรวมเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้เข้าเป็นประเทศเดียวกัน แต่ข้อเสนอขององค์การ

¹⁹Bernstein and Green, *History of Civilization : Since 1648*, PP.450-455.

สหประชาชาติก็ไม่ได้รับการยอมรับจากรัสเซีย เมื่อเกาหลีเหนือรุกรานข้ามเส้นขนานที่ 38 เข้ามายังเกาหลีใต้ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1950 คณะมนตรีความมั่นคงจึงจัดประชุมเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในคาบสมุทรเกาหลี แต่ผู้แทนของรัสเซียได้คว่ำบาตร (BOYCOTT) ไม่เข้าร่วมประชุมด้วย คณะมนตรีความมั่นคงลงความเห็นว่าเป็นฝ่ายรุกราน จึงแนะนำให้ประเทศสมาชิกส่งทหารไปช่วยเกาหลีใต้ เพื่อต่อต้านการรุกรานจากเกาหลีเหนือ ดังนั้น ประเทศสมาชิกจำนวน 15 ประเทศจึงส่งกองทหารไปช่วยเกาหลีใต้ ในฐานะของกองกำลังสหประชาชาติจนสามารถผลักดันกองกำลังเกาหลีเหนือให้ถอยถอยกลับเข้าไปในเขตของเกาหลีเหนือจนกระทั่งเกือบถึงพรมแดนจีน จีนจึงส่งกองกำลังอาสาสมัครจำนวนประมาณเกือบ 2 ล้านคนมาช่วยเกาหลีเหนือ จนกระทั่งสามารถผลักดันกองกำลังสหประชาชาติให้กลับไปตั้งอยู่ได้เส้นขนานที่ 38

ภายหลังจากนั้นสภาวะของสงครามเกาหลีก็มีลักษณะหยุดอยู่กับที่ โดยใช้วิธีการยิงปืนใหญ่เข้าใส่กัน ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1951 จึงเริ่มมีการเจรจาสงบศึกซึ่งใช้เวลาประมาณ 2 ปี ในปี ค.ศ. 1953 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการเปลี่ยนตำแหน่งจากประธานาธิบดีทรูแมน มาเป็นประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ ในขณะเดียวกันสตาลินได้ถึงแก่กรรมลงจึงทำให้ความตึงเครียดระหว่างโลกเสรีกับโลกคอมมิวนิสต์ค่อยๆ ลดความรุนแรงลง จนส่งผลให้เกิดการทำสนธิสัญญาสงบศึกที่เมืองปันมุนจอม (PANMUNJOM) ในวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ. 1953 ซึ่งเกาหลีก็ยังคงถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเทศ ความพยายามที่จะรวมเกาหลีเข้าด้วยกันโดยสันติวิธีต้องประสบกับความล้มเหลว

สงครามเกาหลีทำให้ทั้งสองฝ่ายต้องสูญเสียชีวิตผู้คนไปเป็นจำนวนมาก สหรัฐอเมริกาสูญเสียทหารไปประมาณ 142,000 คน กองกำลังสหประชาชาติชาติอื่นๆ สูญเสียทหารรวมกันประมาณ 17,000 คน ส่วนชาวเกาหลีเสียชีวิตไปในสงครามครั้งนี้รวมกันประมาณเกือบ 4 ล้านคน²⁰

²⁰Palmer, *The Penguin Dictionary of Twentieth-Century History*, P.224.

การแข่งขันกันสร้างอาวุธร้ายแรง

ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1952 สหรัฐอเมริกาได้ประกาศถึงความสำเร็จในการทดลองระเบิดไฮโดรเจน (HYDROGEN BOMB) ต่อมาในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1953 รัสเซียจึงออกประกาศว่ากำลังทดลองระเบิดไฮโดรเจนเช่นเดียวกัน ภายหลังจากนั้นสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันตกจึงเสนอให้มีการกำหนดเงื่อนไขในการควบคุมอาวุธนิวเคลียร์ รัสเซียตอบรับข้อเสนอดังกล่าวว่ารूसเซียมีโครงการควบคุมอาวุธอยู่หลายโครงการ แต่ปฏิเสธที่จะให้มีตรวจสอบอาวุธดังกล่าวในรัสเซีย การเจรจาเรื่องการจำกัดอาวุธของทั้งสองฝ่ายมักจะประสบกับความล้มเหลว

ปัญหาการควบคุมอาวุธนิวเคลียร์เกิดความตึงเครียดยิ่งขึ้นเมื่อมีการพัฒนาขีปนาวุธข้ามทวีปชนิดที่สามารถส่งระเบิดไฮโดรเจนเข้าสู่เป้าหมายได้โดยไม่ต้องทิ้งจากเครื่องบิน ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีอาวุธชนิดใดที่จะสามารถป้องกันขีปนาวุธข้ามทวีปชนิดดังกล่าวได้ สหรัฐอเมริกาได้พยายามทดลองหาทางควบคุมอาวุธดังกล่าวโดยการนำเอาเครื่องบินแบบ U2 ซึ่งมีสมรรถนะบินได้สูงและสามารถเดินทางได้ในระยะไกลมาเป็นส่วนหนึ่งของการทดลอง

ปรากฏว่าในวันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 1960 เครื่องบิน U2 ของสหรัฐอเมริกาเกิดอุบัติเหตุตกในรัสเซีย รัสเซียแสดงปฏิกิริยาไม่พอใจต่อการกระทำของสหรัฐอเมริกา โดยบอกเลิกการประชุมเพื่อลดอาวุธที่กำลังจะจัดขึ้นในวันที่ 16 พฤษภาคม ค.ศ. 1960 สหรัฐอเมริกาเป็นฝ่ายเสื่อมเสียชื่อเสียงต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้เป็นอย่างมาก การประชุมเพื่อการลดอาวุธอีก 2 ครั้งต่อมาที่กรุงเจนีวา ในปี ค.ศ. 1961 ก็ไม่มีผลคืบหน้า เพราะต่างฝ่ายต่างก็ยังคงทดลองอาวุธร้ายแรงเพื่อไม่ให้เป็นการเสียเปรียบต่อฝ่ายตรงข้าม²¹

²¹Bernstein and Green, *History of Civilization : Since 1648*, P.460.

การแข่งขันทางด้านอวกาศ

สงครามเย็นยังก่อให้เกิดการแข่งขันเพื่อความเป็นจ้าวทางด้านอวกาศ ซึ่งรัสเซียเป็นฝ่ายประสบความสำเร็จก่อนเมื่อสามารถส่งดาวเทียมสปุทนิค I (SPUTNIK I) ขึ้นไปโคจรในอวกาศได้สำเร็จในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1957 ทำให้ทั่วโลกเกิดความประทับใจในความสำเร็จครั้งนี้และคิดว่ารัสเซียคือมหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่ของโลก แต่ต่อมาในเดือนมกราคม ค.ศ. 1958 สหรัฐอเมริกาก็สามารถส่งยานอวกาศเอ็กซ์พลอเรอร์ (EXPLORER) ขึ้นไปโคจรรอบโลกได้สำเร็จเช่นเดียวกัน ทั้งสองประเทศได้มีการพัฒนาโครงการทางด้านอวกาศจนประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจแก่ทั้งสองประเทศในเวลาต่อมา

การฟื้นฟูเศรษฐกิจในยุโรปตะวันตก

ประเทศในยุโรปตะวันตกสามารถฟื้นตัวทางเศรษฐกิจเพราะความช่วยเหลือที่ได้รับจากแผนการมาร์แชลล์ หลังจากนั้นประเทศต่างๆ เหล่านี้จึงเริ่มหันมาร่วมมือกันเพื่อพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ในปี ค.ศ. 1950 โรเบิร์ต ชูมาน (ROBERT SCHUMAN) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของฝรั่งเศสได้เสนอให้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่จะมาทำหน้าที่ควบคุมการผลิตเหล็กและถ่านหินขึ้นในยุโรปตะวันตก โดยชูมานหวังว่าในอนาคตอุปสรรคในเรื่องพิกัดอัตราภาษีศุลกากรคงจะหมดไปจากวงการค้าของยุโรป

แผนการของชูมานเริ่มต้นด้วยการเข้าไปจัดการกับอุตสาหกรรมเหล็กและถ่านหินเป็นเบื้องต้น ในปี ค.ศ. 1953 มีประเทศต่างๆ ได้เข้าร่วมให้สัตยาบันต่อแผนการของชูมาน 6 ประเทศ คือ ฝรั่งเศส เยอรมนีตะวันตก อิตาลี เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก ประเทศต่างๆ เหล่านี้ได้ร่วมมือกันจัดตั้งสมาคมเศรษฐกิจยุโรป (EUROPEAN ECONOMIC COMMUNITY) ขึ้น มีชื่อย่อว่า EEC หรือเป็นที่รู้จักกันอีกนามว่าองค์การตลาดร่วมยุโรป (COMMON MARKET) โดยมีจุดมุ่งหมายในการจัดตั้งระบบการค้าเสรีขึ้น ภายในกลุ่มประเทศสมาชิก

โครงการเหล็กและถ่านหินสามารถดำเนินการไปได้ด้วยดีจึงทำให้ประเทศในยุโรปตะวันตกอื่นๆ เลียนแบบ เช่น ได้มีการจัดตั้งสมาคมการค้าเสรียุโรป (EUROPEAN FREE TRADE ASSOCIATION) หรือเป็นที่รู้จักกันในนามของ EFTA โดยการดำเนินงานของ 7 ประเทศคือ อังกฤษ ออสเตรีย เดนมาร์ก นอร์เวย์ สวีเดน โปรตุเกสและสวิตเซอร์แลนด์ โดยให้มีการลดพิกัดอัตราภาษีศุลกากรลงในอัตราร้อยละ 10 สำหรับสินค้าที่ผลิตได้เพื่อการค้าขายภายในกลุ่มประเทศสมาชิก

ในเวลาต่อมาประเทศสมาชิกกลุ่ม EEC จะเป็นที่รู้จักกันในนามของ "INNER SIX" ส่วนประเทศสมาชิกกลุ่ม EFTA จะเป็นที่รู้จักกันในนามของ "OUTER SEVEN"

ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม EEC กับกลุ่ม EFTA

ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจของประเทศกลุ่ม EEC และประเทศกลุ่ม EFTA ประสบความสำเร็จจนก่อให้เกิดความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจขึ้นทั้ง 2 กลุ่ม ในเวลาต่อมาประเทศสมาชิกของทั้งสองกลุ่มต่างก็ต้องประสบกับอุปสรรคในเรื่องการลดอัตราภาษีศุลกากรที่ประเทศทั้ง 2 กลุ่มนำมาใช้ เพราะได้ก่อให้เกิดความยุ่งยากขึ้นเมื่อมีการติดต่อทางการค้ากับประเทศที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน

ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1961 ประเทศกลุ่ม EEC จึงเริ่มเปิดฉากทำสงครามทางการค้ากับประเทศกลุ่ม EFTA ต่อมาในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1961 อังกฤษได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม EEC ซึ่งต่อมาเดนมาร์กก็ปฏิบัติเช่นเดียวกับอังกฤษ การที่อังกฤษสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม EEC นับเป็นการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าทางประวัติศาสตร์เศรษฐกิจตามที่อังกฤษได้เคยถือปฏิบัติมา เพราะในอดีตอังกฤษพยายามหลีกเลี่ยงที่จะนำตนเองเข้าไปผูกพันทางด้านเศรษฐกิจกับประเทศบนภาคพื้นทวีปยุโรป เพราะเศรษฐกิจของอังกฤษผูกพันอยู่กับกลุ่มประเทศในเครือจักรภพของอังกฤษ (BRITISH COMMONWEALTH OF NATIONS)

การที่ประเทศสมาชิกกลุ่ม EFTA สมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม EEC ถือเป็นความสำเร็จทางเศรษฐกิจของประเทศกลุ่ม EEC ซึ่งบรรดาประเทศสมาชิกต่างก็มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจกันทั่วถ้วนหน้า ในปี ค.ศ. 1961 ประเทศกลุ่ม EEC ต่างก็เห็นพ้องที่จะให้มีการประกาศยกเลิกการใช้พิกัดอัตราภาษีศุลกากรภายในกลุ่มสมาชิกซึ่งถือเป็นความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของกลุ่มเพราะเป็นประกาศก่อนเวลาล่วงหน้าที่กำหนดไว้ถึง 4 ปี

สภาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจ

ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1949 สตาลินได้จัดตั้ง สภาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจ (COUNCIL FOR MUTUAL ECONOMIC ASSISTANCE) หรือ COMECON ขึ้นเพื่อช่วยเหลือส่งเสริมทางการค้าระหว่างรัสเซียกับกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออก โดยมีประเทศสมาชิกเริ่มแรกคือ อัลบาเนีย บัลแกเรีย เชคโกสโลวาเกีย ฮังการี โปแลนด์ โรมาเนีย และรัสเซีย เยอรมนีตะวันออกสมัครเข้าเป็นสมาชิกในปี ค.ศ. 1950 ต่อมาอัลบาเนียถูกขับออกจากการเป็นสมาชิกในปี ค.ศ. 1961

จุดมุ่งหมายแรกของสตาลินในการจัดตั้ง COMECON ขึ้นก็เพื่อบังคับให้ประเทศสมาชิกร่วมมือกันคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อยูโกสลาเวียซึ่งกำลังมีปัญหาขัดแย้งอยู่กับรัสเซีย ต่อมาเมื่อครุสชอฟขึ้นเป็นผู้นำรัสเซียได้มีการนำเอา COMECON มาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อแข่งขันกับระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพาซึ่งกันและกันของกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันตก แต่จากผลสำเร็จอันน่าประทับใจทางด้านเศรษฐกิจของประเทศกลุ่ม EEC ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1961 ครุสชอฟจึงเริ่มหันมาใช้ระบบความผูกพันทางเศรษฐกิจผูกมัดบรรดากลุ่มรัฐบริวารให้มีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้นโดย

1. COMECON จะคอยดูแลให้รัฐบริวารในแต่ละรัฐผลิตสินค้าต่างชนิดกันเพื่อป้องกันการแข่งขันกันเอง

2. COMECON มีโครงการมุ่งที่จะให้บรรดารัฐบริวารมีการพึ่งพาซึ่งกันและกันทางด้านเศรษฐกิจ แผนงานและการจัดการทางเศรษฐกิจทั้งหมดถูกกำหนดขึ้นภายในกรุงมอสโก โดยรัฐบริวารแต่ละรัฐจะได้รับคำสั่งให้ผลิตสินค้าชนิดใด มีคุณภาพอย่างไร และจะขายให้แก่ผู้ใดในราคาเท่าไร

อย่างไรก็ตาม บรรดารัฐบริวารต่างก็ไม่เต็มใจที่จะต้องปฏิบัติตามแผนการที่รัสเซียกำหนด ในปี ค.ศ. 1962 ครุสชอฟกำหนดให้โรมาเนียและบัลแกเรียเป็นเขตเกษตรกรรม เขตโกสโลวาเกียและเยอรมนีตะวันออกเป็นเขตอุตสาหกรรม แต่การกำหนดดังกล่าวก็ได้รับการคัดค้านอย่างรุนแรงจากโรมาเนียและบัลแกเรีย โดยเฉพาะโรมาเนียภายใต้การนำของนายเซาเซสคู (CEAUSESCU) ได้ทำการคัดค้านอย่างรุนแรงจนกระทั่งเวลาผ่านไป 12 เดือน ครุสชอฟจึงยอมอ่อนข้อ โดยยินยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดที่ได้ทำไว้แต่แรก²²

สภาพการเมืองภายในของประเทศที่สำคัญในยุโรป

การพัฒนาภายในของแต่ละประเทศที่สำคัญในยุโรปภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติเกิดจากความพยายามที่ต้องการจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในควบคู่ไปกับความกดดันที่ได้รับจากสงครามเย็น

²²Palmer, *The Penguin Dictionary of Twentieth-Century History*, P.98.

อังกฤษ

การที่พรรคแรงงานได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1945 ทำให้อังกฤษเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบเศรษฐกิจภายใต้การควบคุมของรัฐ (NATIONALIZATION) และการแสวงหากำไรจากสินค้าส่งออก ในปี ค.ศ. 1951 พรรคอนุรักษนิยมภายใต้การนำของนายเซอร์ซิลได้กลับมาเป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาล อย่างไรก็ตาม พรรคอนุรักษนิยมก็ยังคงดำเนินนโยบายส่วนใหญ่ตามที่พรรคแรงงานได้วางรูปแบบเอาไว้ แต่กลับโฆษณาหาเสียงว่าพรรคอนุรักษนิยมสามารถดำเนินการได้มีประสิทธิภาพมากกว่า

ในปี ค.ศ. 1955 เซอร์แอนโทนี อีเดน ได้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสืบต่อจากนายเซอร์ซิลและได้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคอนุรักษนิยมไปจนถึงปี ค.ศ. 1957 นายฮาโรลด์ แมกมิลแลน (HAROLD MACMILLAN) จึงเข้ารับตำแหน่งสืบต่อมาในปี ค.ศ. 1962 อังกฤษประสบความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจอย่างคาดไม่ถึง และอังกฤษได้กลายมาเป็นพันธมิตรที่สำคัญที่สุดของสหรัฐอเมริกาในการต่อสู้ในสงครามเย็นกับรัสเซีย

เยอรมนีตะวันตก

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี หรือเยอรมนีตะวันตก ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นประเทศ ในปี ค.ศ. 1949 และเข้าร่วมในองค์การนาโต้ ในปี ค.ศ. 1955 โดยมีนายคอนราด อเดนาวร์ (KONRAD ADENAUER) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยมีนโยบายที่สำคัญคือการรวมเยอรมนีเข้าด้วยกันอีกครั้งแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ถึงแม้จะได้รับการสนับสนุนจากอังกฤษและสหรัฐอเมริกาแต่ก็ถูกขัดขวางจากโซเวียตรัสเซีย

รัฐบาลเยอรมันตะวันตกต้องการติดต่ออาวุธให้แก่ทหารและจัดตั้งกองทัพขนาดเล็กขึ้นโดยใช้การฝึกในระยะเวลาอันสั้น แต่ก็ถูกคัดค้านจากประชาชนส่วนใหญ่ในปี ค.ศ. 1961 รัสเซียพยายามบีบบังคับให้ประเทศมหาอำนาจตะวันตกยอมรับในสถานภาพของประเทศเยอรมนีตะวันออกโดยพยายามสร้างความกดดันต่อเขตเบอร์ลินตะวันตก แต่ในครั้งนี่ 3 ประเทศมหาอำนาจตะวันตกได้มีการเตรียมตัวป้องกันเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นไว้เป็นอย่างดี

ในขณะที่เดียวกันก็มีประชาชนจำนวนมากอพยพจากเยอรมนีตะวันออกเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเบอร์ลินตะวันตก พวกเขาคอมมิวนิสต์จึงสร้างกำแพงขึ้นเพื่อสกัดกั้นการอพยพและเพื่อแยกเบอร์ลินตะวันตกออกจากดินแดนส่วนอื่นๆ ของเยอรมนีตะวันออก ในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ต่างๆ ขึ้นในดินแดนเยอรมนี นายอเดนาวร์ได้พิสูจน์ตัวเองให้เห็น

ว่าเขาเป็นมิตรผู้ซื่อสัตย์ของฝ่ายพันธมิตรตะวันตก แม้ว่าในปี ค.ศ. 1962 นายอเดนาวร์มีอายุถึง 85 ปีแล้วก็ตาม²³

สาธารณรัฐที่ 4 และ 5 ของฝรั่งเศส

สาธารณรัฐที่ 4 ของฝรั่งเศสถูกจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1946 ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ความสำเร็จอย่างน่าภาคภูมิใจของสาธารณรัฐที่ 4 คือการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ แต่สาธารณรัฐที่ 4 ก็ต้องประสบกับปัญหาเกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นปัญหาเช่นเดียวกันกับการที่สาธารณรัฐที่ 3 ได้เคยประสบมาก่อน

ในวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1958 นายพลชาลส์ เดอ โกล ได้ถูกขอร้องให้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นบริหารประเทศ โดยเดอ โกล จะมีอำนาจในการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ เพื่อให้รัฐบาลเกิดความเข้มแข็ง รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ถูกเสนอให้ประชาชนฝรั่งเศสร่วมลงประชามติในเดือนกันยายน ค.ศ. 1958 และชาวฝรั่งเศสก็ได้ลงคะแนนยอมรับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วยคะแนนเสียงท่วมท้น

ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1958 เดอ โกล จึงจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้น ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังคงเลือกนายพล เดอ โกล ให้ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีคนแรกของสาธารณรัฐที่ 5 ซึ่งเขาได้ดำรงตำแหน่งนี้ไปจนถึงปี ค.ศ. 1969 รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้เพิ่มอำนาจให้แก่ประธานาธิบดีโดยประธานาธิบดีสามารถยับยั้งอำนาจของพรรคการเมืองที่จะทำการหน่วงเหนี่ยวการทำงานของสภาแห่งชาติ

ประธานาธิบดี เดอ โกล ยังมีนโยบายต้องการทำให้ฝรั่งเศสกลับไปมีฐานะเป็นประเทศผู้นำของยุโรป ซึ่งเดอ โกล ได้ถือโอกาสในช่วงที่ความรู้สึกหวาดกลัวที่มีต่อรัสเซียลดลง เดอ โกล จึงให้ถอนกองทหารฝรั่งเศสออกจากกองทัพนาโต้ซึ่ง เดอ โกล ถือว่าเป็นองค์การที่ถูกควบคุมโดยสหรัฐอเมริกา จึงทำให้องค์การนาโต้ต้องย้ายที่ตั้งสำนักงานใหญ่จากกรุงปารีสไปยังกรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม เดอ โกล ยังสามารถแก้ไขปัญหาอัลจีเรียที่เกิดขึ้นอย่างยืดเยื้อโดยการประกาศให้เอกราชแก่อัลจีเรียในปี ค.ศ. 1962

²³Bernstein and Green, *History of Civilization : Since 1648*, PP.462-463.

โซเวียตรัสเซีย

โจเซฟ สตาลิน ได้เสียชีวิตไปในปี ค.ศ. 1953 ก่อให้เกิดการแย่งชิงอำนาจขึ้นภายในพรรคคอมมิวนิสต์ ถึงแม้ จอร์จี มาเลนคอฟ (GEORGI MALENKOV) ได้เป็นผู้สืบทอดตำแหน่งต่อจากสตาลิน แต่ก็ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในพรรคคอมมิวนิสต์จากเบื้องบน โดยในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1953 ลาฟเรนต์ เบเรีย (LAVRENTI BERIA) หัวหน้าหน่วยตำรวจลับในสมัยสตาลินได้ถูกประหารชีวิตโดยไม่มีการสอบสวนดำเนินคดี นักสังเกตการณ์หลายคนต่างก็คิดว่าเบเรีย จะได้เป็นผู้สืบทอดอำนาจภายหลังจากสตาลินเสียชีวิต

ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1957 นิกิต้า เอส ครุสชอฟ (NIKITA S. KHRUSHCHEV) ซึ่งเป็นเลขานุการอันดับ 1 ของพรรคคอมมิวนิสต์ได้ขึ้นเป็นผู้นำของรัสเซีย ครุสชอฟได้พิสูจน์ความสามารถของเขาเมื่อเปรียบเทียบกับสตาลินโดยเฉพาะการดำเนินนโยบายที่ชาญฉลาดและยืดหยุ่นทางการต่างประเทศ ครุสชอฟยังมีทักษะในการสร้างภาพพจน์และการโฆษณาชวนเชื่อแก่ชาวโลกได้ดีกว่าที่สตาลินเคยทำได้ ถึงแม้ครุสชอฟจะทำการเปลี่ยนแปลงนโยบายบางส่วน แต่รัสเซียในสมัยนี้ก็ยังคงประสบกับปัญหาภายในเช่นเดียวกับในสมัยของสตาลิน โดยเฉพาะปัญหาเรื่องการขาดแคลนสินค้าอุปโภคและบริโภค และปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบบบารวม²⁴

สรุป

สงครามเย็นเป็นสงครามทางด้านลัทธิซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงระหว่างสหรัฐอเมริกากับโซเวียตรัสเซีย มีสาเหตุเนื่องจากปัญหาความแตกต่างทางการเมืองและเศรษฐกิจ สงครามเย็นเป็นการต่อสู้ที่ไม่มีการเผชิญหน้าแบบสงครามเบ็ดเสร็จ แต่เป็นการต่อสู้เพื่อทำให้ประเทศอื่นๆ มีความคิดเห็นคล้อยตามเพื่อจะได้เข้าร่วมเป็นพันธมิตร ก่อให้เกิดการแบ่งโลกออกเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายโลกเสรีและฝ่ายโลกคอมมิวนิสต์ ซึ่งผู้นำของทั้ง 2 ฝ่ายต่างก็ได้พยายามแข่งขันกันทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการสมัยใหม่ เพื่อแสดงออกให้เห็นถึงความสำเร็จของแต่ละฝ่าย และทำให้โลกได้รับรู้ถึงความสำเร็จที่แต่ละฝ่ายได้กระทำลงไป

²⁴ibid., PP.463-464